

Erityisopettaja inklusiivista kulttuuria samanaikais-opetuksella rakentamassa

Mika Pääkkönen
Erityisopettaja, M.Ed., HuK
Miika.Paakkonen@edu.hel.fi
050 401 3146

Mistä liikkeelle? Miten alan toteuttaa samanaikaisopetusta?

- Muodostakaa 3-4 hengen ryhmiä lähellä istuvien henkilöiden kanssa.
- Valitkaa ryhmästäne puheenjohtaja, joka kertoo 5 minuutin jälkeen asioita, *mitä sinä teet ensimmäisinä asioina, kun alat suunnitella tulevaa erityisopetusta/ samanaikaisopetusta?*
- Ottakaa paperia ja kirjatkaa ylös tukisanoja, joiden perusteella saatte kerrottua viestinne.
- Valitkaa ryhmästäne puheenjohtaja, joka kertoo 5 minuutin jälkeen pari argumenttia.

Erityisopettajalle eduksi, jos...

- ... jos rehtori on alkanut rakentaa inklusiivista koulua;
- ... jos koulussa on töissä yksikin opettaja, joka haluaa kehittää toiminnallista inklusiivista;
- ... jos talon arvot sekä pelisäännöt on rohkeasti avattu kaikille sekä niitä kerrataan;
- ... jos koulun opettajan viroissa on pätevät opettajat tuoden koulun pysyvyyttä ja selvyttä;
- ... jos koulun opetettavat tunnit sekä henkilöiden pätevyudet on avattu rohkeasti kaikille sekä
- ... jos opetuksen päälle tulevat työtehtävät on jaettu tasaisesti koko henkilökunnalle.

Kartoituksista ja seuloista liikkeelle

- Pääkaupunkiseudulla tyypillisimmät oppimisen kartoitukset/ seulat (älä puhu testeistä) ovat suomen kielessä
 - Artikulaatiovaikeuksien kartoitus/ yksilökartoitus (Holopainen Leena 1994 *Logopedian perustiedot : artikulaation ja fonologian häiriöt*).
 - ALLU (1998) ala-asteen lukutesti: standardoitu lukutaidon ryhmätesti (tieto- ja kertomustekstit).
 - FinRA ry:n (1997) mekaanisen lukutaidon yksilökartoitus (uudistettu painos 1997).
 - FinRA ry:n prosessianalyysi/ yksilökartoitus (Esko Holopainen 1996).
 - FinRA ry:n oikeinkirjoituskartoitukset = sanelut (uudistettu painos 1997).

Kartoituksista ja seuloista liikkeelle

- Pääkaupunkiseudulla tyypillisimmät oppimisen kartoitukset/ seulat (älä puhu testeistä) ovat laskutaidon ja matematiikan arvioinnissa
 - MAKEKO matematiikan keskeisen oppiaineen kartoitukset luokille 1–9/ ryhmäkartoitus (Opperi).
 - MAVALKA matematiikan valmiuksien kartoitus (Opperi).
 - BANUCA 1.–3. –luokkalaisten matematiikan kartoitus (Pekka Räsänen 2005, NMI).
 - RMAT 3.–6. –luokkalaisten matematiikan kartoitus (Pekka Räsänen 2004, NMI).

Perinteisten ELA-ryhmien rakentelua

- Erityisopettajan on hyvä huolehtia siitä, että opetus perustuu kartoitustuloksista nousseeseen tuen tarpeeseen, jonka perusteella erityisopetuksen ryhmiä voi muodostaa.
 - Artikulaatioterapian ryhmät
 - Lukemisen erityisopetuksen ryhmät
 - Kirjoittamisen erityisopetuksen ryhmät
 - Matematiikan tietyn osa-alueen oppimisvaikeuksien ryhmät
 - A1-kielen oppimisvaikeuksien ryhmät.

Erityisopetuksen ryhmiä

- Klinikkaopetus = erityisopettajan yleensä pienessä luokkatilassa 1–3 oppilasta kerrallaan.
- Pienryhmäopetus = erityisopettajan ohjauksessa saman oppimisvaikeuden perusteella rakennettu ryhmä, jossa voi olla 2–20 oppilasta kerrallaan yli luokkarajojen, jos ELA:lla on oma ja suuri luokkatila.
- Samanaikaisopetus = Vähintään pari opettajaa samassa tilassa suunniteltua opetusta toteuttamassa siten, että erityisopettaja tuo luokkaan jokaisen oppimista helpottavia apukeinoja.

Erityisopetus muuttui 1.1.2011.

- Miten erityisopettaja huolehtii yleisen tuen, tehostetun tuen sekä erityisen tuen toteuttamisesta [Laki perusopetuslain muuttamisesta (642/2010)]?
 - Voisiko ajatella Pääkkösen (2011) tavoin, että...
 - Yleinen tuki = ennaltaehkäisevää toimintaa samanaikaisopetuksena ja tukiovetusta (preventio)?
 - Tehostettu tuki = enemmän erityisopettajan antamaa, reilusti alaspäin eriytettyä tai jopa yksilöllistettyä opetusta (interventio)?
 - Erityinen tuki = integraatio-oppilaalle joko ELA:n antamaa tai yleis- ja erityisopetusryhmiä sekoittamista tarvetta vastaten (inter- tai postventio)?
- Määritellään Helsingissä vuonna 2011.

Erityisopetuksellinen apu kansalaistaidoksi

- Hyvä erityisopettaja opettaa apukeinoja lapsen muille läheiskasvattajille sekä opettajille (transkendenssi):
 - Oppilaalle itselleen,
 - lapsen lähiäikuisille, yleensä huoltajille,
 - lapsen kompetenteille sisaruksille,
 - lapsen tukihenkilölle/ läksyhelpille,
 - lapsen luokanopettajalle/ luokanvalvojalle,
 - lapsen aineen-/ resurssiopettajalle sekä
 - oppilaitoksen keittäjille, siistijöille, kouluisännille. (vrt. Bronfenbrennerin ekologinen teoria).

Samanaikaisopetus Mustakiven ala-asteella elo-syyskuussa 2009.

- Aikaisemmat, kokonaisvaltaiset kartoitustulokset puuttuivat syksyllä 2009. → Sanelukartoitukset käyntiin. → Osa luokanopettajista vastusti kartoituksia.
- INFO osa-aikaisesta erityisopetuksesta koko koulun pedagogisessa kahvilassa. → Vaietut aiheet yleiseen keskusteluun. → Kiitosta.
- Luokan- ja aineenopettajille nostettiin esille se, mitä laaja-alaiset erityisopettajat osaavat tehdä.

Samanaikaisopetus Mustakiven ala-asteella elo-syyskuussa 2009.

Samanaikaisopetus Mustakiven ala-asteella lokakuussa 2009.

- Erittäin monen oppilaan erityisopetuksen tarve näytti uinuneen useamman vuoden ajan, joten kirjoittamisen erityisopetus samanaikaisopetuksena näytti olevan ainoa ratkaisu tilanteeseen. → Esko Holopaisen opin ja Pirkko Siirilän tutkimustuloksiin perustuen aloitettiin samanaikaisopetus.
- Käytökoululla sekä oppilaita motivoimalla alettiin opiskella koululaisuutta.
- Opiskelustrategioita otettiin luetunymmärrystekniikoiden opetuksen ohessa.
- Oppimisen itsearviointi otettiin mukaan kaikille tunneille, jotta oppijoiden myönteistä minä-kuvaa päästiin rakentamaan. → Oppilaiden argumentointitaidot kehittyivät.
- Oppimissuunnitelmia opeteltiin kirjoittamaan oppilaiden käytöstä ja toimintaa predikaateilla kuvaillen. Avuksi HOPS- ja HOJKS-työskentelyyn otettiin SAIREKE-hankkeen Hyvä käytänne 10-lomake.

Samanaikaisopetus Mustakiven ala-asteella marraskuussa 2009

- Marraskuun 2009 alkuun mennessä oli pidetty useimmat arviointikeskustelut vanhempien kanssa.
- Erityisopettajana tarjosin tukeni muille opettajille vaikeissa kodin ja koulun tilanteissa. → Pyynnöt lisääntyivät sekä erityisopettajan tukeen luotettiin.
- Erityisopetuspäätöshakemuksia alettiin tehdä sitä mukaa, kun koulupsykologi ehti tutkia oppilaita sekä kirjoittaa asiantuntijalausuntoja.
- Lastensuojeluilmoituksia alettiin tehdä yhä enemmän ELA:n tai OHR:n nimissä, ei luokanopettajan nimissä.

Samanaikaisopetus Mustakiven ala-asteella joulukuussa 2009

- Vuosaaren alueella aikaisempi alueellinen erityisopettaja oli koonnut tiedot kaikista alueen laaja-alaisista erityisopettajista. → Yhteistapaamisessa päätettiin lähteä hakemaan yhteistä työnohjausta.
- Työnohjaus käynnistyi sekä sen opeista käynnistettiin tehostettu nivelvaiheyhteistyö esiopetuksesta Mustakiven ala-asteelle sekä meiltä Vuosaaren alueen yläkouluihin.
- Koulussa oli tieto tulevasta TUPA-hankkeesta, jossa korostui samanaikaisopetus.
- Koululla aloitettiin verkostoneuvotteluita, joihin kutsuttiin Itäisen perhekeskuksen, Vuosaaren toimipisteen työntekijöitä.

Samanaikaisopetus Mustakiven ala-asteella tammikuussa 2010

- TUPA-tulospalkkiohanke käynnistyi kaikilla helsinkiläisillä kouluilla. → ELA:t isossa roolissa.
 - ELA:t tekivät valmiit ALLU- ja MAKEKO-kansiot vastauksineen luokanopettajille.
 - Koulun pedagogisessa kahvilassa pidettiin info kevään 2010 kartoituksista.
 - Luokanopettajat tekisivät ja korjaisivat ALLU:t.
 - Luokanopettajat tekisivät ja korjaisivat MAKEKO:t.
 - Erityisopettajat tekisivät ja korjaisivat FinRA:n sanelut sekä koostaisivat kaikki tulokset Exceleihin.
- Osa vastusti, vaikka koko koulun kartoitus sai oppilashuoltoryhmän ja johdon tuen.

Samanaikaisopetus Mustakiven ala-asteella helmikuussa 2010

- Kodin ja koulun yhteistyötä tehostettiin sekä yhä useamman oppilaan kohdalla alettiin harkita erityisopetuspäätöksen hakemista.
- Osan integraatiostatuksen saaneiden erityisoppilaiden kohdalla alettiin neuvotella kotien kanssa erityisluokille siirtymistä.
- ALLU:t oli pitkälti tehty kaikille. ELA:lle saapuneet tulokset luokiteltiin Excel-tiedostoiksi, jotta tulosten perusteella voitaisiin rakentaa tulevan lukuvuoden erityisopetuksen lukujärjestys.
- Luokanopettajille pidettiin HOPS- ja HOJKS-iltapäiviä, jolloin kaikki saivat apua erityisopettajilta ATK-luokassa asiakirjojen päivittämiseen.

Samanaikaisopetus Mustakiven ala-asteella maaliskuussa 2010

- Erityisopettajat aloittivat oikeinkirjoitus-kartoitusten tekemisen 2.–6. luokkien oppilaille sekä tarkistivat ne huolellisesti, jotta tulevana lukuvuonna voitaisiin tehdä luokkarajat ylittäviä erityisopetusryhmiä.
- Oppimissuunnitelmat sekä hojksit päivitettiin SAIREKE-hankkeen Hyvä käytäntö 10 – lomakkeen avulla.
- Pedagogiset selvitykset alettiin kirjoittaa valmiiksi erityisopetuspäätös hakemuksia varten.

Samanaikaisopetus Mustakiven ala-asteella huhtikuussa 2010

- Mustakiven ala-asteelta lähetettiin opetusvirastoon yli 10 erityisopetushakemusta.
- Koulussa kartoitettiin ja kokeiltiin hajauttamismallia, jos erityisluokan erityisluokanopettaja sairastui tai oli koulutuksessa. → ELA:t sijaisiksi luokkiin.
- Ehtouhkaoppilaiden huoltajat tavattiin koululla sekä heidän kanssaan sovittiin yksilöllisistä työmuodoista kesälle 2010 ("kotipaketit").
- Erityisopettajat taulukoivat MAKEKO-kartoitusten tuloksia Excel-tiedostoiksi, jotta samojen haasteiden kanssa painivia oppilaita voitaisiin opettaa yli luokkarajojen. Samalla huolehdittiin vaikuttavuuden ylöskirjaamisesta.
- Kolmas ja samalla erityisopettajaksi valmistuva opettaja työparikseni. → Jälleen uusi perehdytys.

Samanaikaisopetus Mustakiven ala-asteella toukokuussa 2010

- ELA:t pitivät ykkösten oikeinkirjoituskartoitukset sekä tarkistivat ne.
- Erityisopettajat muodostivat ALLU-, MAKEKO- ja oikeinkirjoituskartoitusten perusteella tulevan lukuvuoden erityisopetusryhmiä. → Kartoitustuloksista vielä synteesi. Nyt alkoi näkyä, millä luokilla oli eniten osa-aikaista erityisopetusta tarvitsevia lapsia.
- Saimme tietää, että vain 1 oppilas meidän koulustamme oli saanut erityisluokkamuotoisen päätöksen. → Muut jatkaisivat Mustakiven ala-asteella. → Syyskuussa 2010 kuusi muuta oppilasta sai erityisluokkapaikan muilta alueilta.

Millaista lukemisen erityisopetusta samanaikaisopetuksessa?

- Read Master -laitteen idea ja
- Read Master -liuskojen käyttö lukemaan oppimisessa.
- Kummi 3 –materiaalin (NMI) opetus kaikille ykkösille samanaikaisopetuksena, koska se kehittää fonologista herkistymistä (preventiivistä).
- Lukukalvot näkemisen ja lukemisen apuvälineinä koko ajan oppimisessa.
- Tavutarkan lukemisen menetelmän sekä läpinäkyvämmien viivaimien käyttö lukemisen ohjaamisessa.
- Ohjaavan opetustyylin menetelmän = kysymyksiä ei vastauksia: *Mitä teemme ensimmäiseksi, kun alamme lukea?*
- Lasten, erityisesti änkyttävien lasten, ääneenlukemista nauhoitettiin, harjoitettiin lisää tavutarkkaa lukemista sekä lukemista nauhoitettiin uudestaan. → Minä-kuva lukijana parantui.

Millaista kirjoittamisen erityisopetusta samanaikaisopetuksessa?

- Pirkko Siirilän (1986) tutkimuksista ja sanalistaista sain tukea oikeinkirjoitustaitojen hiomiselle.
- KÄTS-menetelmä kerrattiin viitostenkin kanssa sekä harjoitettiin tavutarkkaa kirjoittamista tuottaen joka tavu eri värillä.
→ Luokkien kirjoitustaidon keskiarvot nousivat välttäväästä tyydyttävään.
- Kirjoittamisen erityisopetukseen yhdistettiin POPS:in vaatima kielioppi sekä kielenhuolto.

Millaista puheopetusta samanaikaisopetuksessa?

- KÄTS-menetelmässä korostuu artikulaatioterapian tavoitteet.
- Ykkösten samanaikaisopetuksessa kaikkien kanssa harjoitettiin peilin avulla katsomaan omaan suuhun ja tunnistamaan fysiologinen artikulaatiopaikka. → Auttaa kirjoituksessa.
- Kaikkien kanssa harjoitettiin b–p-vaihtelu, b–v-vaihtelu, g–k-vaihtelu sekä m–n-vaihtelu.

Millaista matematiikan erityisopetusta samanaikaisopetuksessa?

- MAKEKO-seulat esittelin opettajille heti syksyllä 2009.
- Matematiikan oppikirjoista luopumista harjoitettiin siten, että opeoppaiden sisällysluetteloista yliviiivattiin MAKEKO-kohdat, joihin olisi hyvä keskittyä. Samalla esittelin tukiopetusmateriaalit, joista olisi helppo kopioida lisämateriaalia omille tunneille (esim. *Laskutaidon tukiopetustehtävät*).
- Matematiikan solmukohtien opettamiseen annoin Matikkamaan ja Opperin ideoita.
- Resurssiopettajista yksi erikoistui unkarilaiseen matematiikkaan, jolloin hän veti SFON-tendenssille herkeäviä matematiikan tunnit alkuopetuksen oppilaille syksyllä 2010 (preventiivistä).
- Erityisopettajille jäi aikaa keskittyä matematiikassa vahvasti eriytettyihin tai yksilöllistettyihin oppilaisiin. → Yksilöllistetyille oppilaille pitää usein tehdä itse harjoitukset.

A-kielten eli vieraiden kielten erityisopetus

- Meillä A-kielenä voi olla englanti, ranska tai saksa.
- Osalla oppilaista oppimisen vaikeus alkoi näkyä englannissa tai ranskassa muttei suomessa. → Psykologisten tutkimusten jälkeen osalla löytyi piirteitä kielenkehityksen erityisvaikeudesta.
- Jos oppimisen haaste on nähtävissä vieraiden sanojen muistiin painamisessa tai muistista palauttamisessa, kannattaa soveltaa Kari Moilasan kielen oppimista konkretisoivia oppeja (Moilanen Kari 2007. *Yli esteiden. Oppimisvaikeudet ja vieraat kielet*. HKI: Tammi.).
- Hyödynnä myös KUMMI6-materiaalia (NMI), koska saat siitä vinkkejä koetilanteiden eriyttämiselle sekä muistivihjeiden hyödyntämiselle.
- Oppilaan omaa kertomusta aluksi suomeksi saduttamalla saat rakennettua oppilaalla vieraan kielen osaamista, josta hän hyötyy omassa arjessaan.

Millaista tunnetaitojen opetusta samanaikaisopetuksessa?

- Mustakiven ala-asteella on käytössä *Kiva koulu* –paketit. Materiaalista on apua **tunnetaidoilla terveille lapsille**.
- Levottomimpien luokkien kohdalla menin luokanopettajan kanssa pitämään yhdessä Kiva koulu -oppitunteja.
- Opetus suunniteltiin siten, että toinen meistä piti aina joka toisen tunnin.
- Ykkösluokilla itsesäätelytaitoja opetettiin Bright Start -ohjelman *itsesäätelyinstrumentilla*.
- *Askeleittain*-ohjelman käyttöä on harkittu, mutta se on melko hintava (ks. Psykologien Kustannus Oy).
- Pesäpuusta olemme syksyllä 2010 ostaneet tunnetyöskentelykortteja (ks. <http://www.pesapuu.org/>)
- Tunnetaitoja vielä opettelevien lasten kohdalla en suostunut viemään heitä pariksi tunniksi ELA:n pieneen opetustilaan, vaan ehdotin luokanvalvojille pikemminkin samanaikaisopetusta. → Ei "tuhmien" lasten piiriryhmille.
- Ks. Myös Tiia Isokorpi.

Millaista sosiaalisten taitojen opetusta samanaikaisopetuksessa?

- Sosiaalisten taitojen harjoittelu yhdistettiin samanaikaisopetuksessa kirjoittamisen erityisopetuksen tunteihin.
- *Aggression Replacement Training* – materiaalista teimme harjoituksia ja kotitehtäviä oppilaille.
- *Askeleittain*- ja *Bright Start* –materiaaleista on myös hyötyä sosiaalisia taitoja harjoitellessa.
- Ks. Keltikangas–Järvisen 2010. *Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot*. Helsinki: WSOY.

Millaista selkokielen, kuvakommunikaation ja tukiviittomien opetusta?

- CompAidin Symbolikirjoitus 2000 –ohjelma olisi loistava kaikkiin luokkiin. → Kommunikaatio-avainnippu tai -kansiot on usein tehty tällä ohjelmalla.
- Microsoft Office 2003:n ClipArtistia saa ilmaiseksi hyviä kuvia.
- Koko luokan käytöksen ohjaamiseen rakensin omat taulut liikennevalomallin ideaa hyödyntäen Papunetin kuvatyökälua käyttäen. → Kuvien käyttö selvittää myös omaa puhetta ja luo selkokielisyyttä. (Käytä, älä vai katso <http://papunet.net/>).

Käytöskoulu ja hyvät koululaisen käytöstaidot perustaidoksi kaikille

- Mistä liikkeelle?
 - Tee kuvakommunikaatiotaulut, joita voit kuljettaa mukana opetustilasta toiseen (A4-koko näkyy takapenkin oppilaallekin).
 - Mika on käyttänyt Papunetin tukiviittomia, jolloin taulun hukkua vihjeen voi näyttää tukiviittomalla. → Viittomat on opeteltu myös yhdessä.
 - Opetu puhumalla ja näyttämällä (monikanavaisuus) kuvat luokassa.
 - Kuvakommunikaatiotauluista pidän aina alussa leikkimielisen pistokkaan, jotta oppilaat ovat todella sisäistäneet niiden viestit.
- Koululaisen käytöskoulun ideaa olen kehittänyt Vesalan ala-asteen erityisopettajien, Leena Laaksolan ja Anne Elomaan, ideoista.

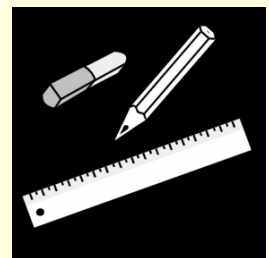
Vihreä kuvataulu

- Vihreä antaa värinä luvan keskustella.
- Jos viittausmerkki on tämän merkin kanssa päällä, silloin puheenvuoro pyydetään edelleen viittamalla.
- Tämä taulu on oppituntieni alussa ja lopussa päällä.

Keltainen kuvataulu

- Opetusta ei voi aloittaa, jos oppilailla ei ole kirjoitusvälineitä omalla paikalla.
- Käytä alussa reilusti aikaa kirjoitusvälineiden etsimiseen, jotta taito automatisoituu.
- Jokaisella on oma kynä, kumi ja viivain. Näin kenenkään ei tarvitse heittää kirjoitusvälineitä.
- Jos haluaa kynän teroittaa, pitää siitä pyytää lupa. Jos haluaa kumin lainata, siitä pitää pyytää lupa.

Keltaiset kuvataulut

- Oranssit kuvataulut antavat vihjeitä, kuinka tulee toimia, jotta voi oppia mahdollisimman hyvin (neuro-kognitiivinen teoria)
 - Kuuntele tarkasti.
 - Katso tarkasti.
- Oppilaille on samalla opetettu ergonominen istuma-asento ja pyydetty kädet pöydän reunalle.

Keltaiset kuvataulut

- Keltaisella viittausmerkitäululla on voimaa luokassa.
- Jos oppilaat huutelevat vastauksia, koputan taululla olevaa merkkiä, ja kädet nousevat.
- Mikan mielestä viittamista pitää harjoitella.
- Jos on toistuvasti sanottu (= aud. kanava) sekä merkki pyytää viittamaan (= vis. kanava), silloin pitäisi viesti ymmärtää.

Viittaa.

Punainen kuvataulu

- Punainen kuvataulu vihjeistää työrauhaan.
- Oppilaiden kanssa opiskellaan aluksi, miksi työrauhaa tarvitaan: *Kaikkien on hyvä opiskella, kun luokassa on hiljaista.*
- Työrauha on aina luokan ja koulun sääntö.

Hyvä vai paha käytöskoulussa?

- Käytöskoulussa korostetaan, kuinka jokainen meistä voi valita hyvän käytöksen tai huonon käytöksen.
- Jokaisesta hyvin tehdystä asiasta opettaja antaa luokalle ryhmänä tähden. Alussa tähti ansaitaan hyvin pienistä asioista, kuten kynän nostamisesta pöydälle tai puheenvuoron pyytamisestä viittamalla.
- Oppilaat on motivoitettu keräämään tähtiä sojmalta yhteisestä tavoitteesta. Ben Furmanin Mäksuopista on nostettu esille vaihteellisuuden idea. Ensimmäisellä portaalla on viidesluokkalaista 30 tähteä, seuraavalla portaalla on 40 tähteä ja lopulta kolmannelle portaalle tavoitteena on 50 tähteä.
 - Kuudesluokkalaisten ideovat ja äänestivät syyslukuaukudella 2010 ensimmäiseksi palkinokseen elokuva- ja karkkipäivän koululle (30 tähteä).
 - Seuraavalle portaalle kuudesluokkalaisten ovat äänestäneet yhdessä vierailun keskustan museoon (40 tähteä).
 - Kolmannelle portaalle kuudesluokkalaista on Fazerin reiki huhtikuussa 2011 (50 tähteä).
- Jokaisesta luokasta on hyvä muistuttaa, kuinka monta tähteä heillä on. Oppilaat kyselevät myös oman luokansa tähtimäärää. Tähti keräämällä luokkien häiriökäytöstä on saatu sammutettua paljon.
- Jos oppitunnin sääntöjä ei noudateta, opettaja merkitsee taululle yhden viivan tukkimiehen kirjanpidolla. Jokainen viiva tarkoittaa, että oppitunnin jälkeen jäädään sisälle mahdollisuuksien mukaan keskustelemaan, miten tilannetta lähdetään yhdessä parantamaan. Yksi viiva = yksi minuutti lisäaikaa.
- Jos oppilaat saavat enemmän tähtiä kuin häiriökäytöksen viivoja, merkitään plussan puolelle jääneet tähdet opettajan kalenteriin.
- Lisätähtiä voi saada oppitunnin onnistumisista argumentoimalla: *Kertokaa, mikä teillä on tänään on mennyt hyvin.* → Oppilaat: *Me ansaitsemme lisätähden, koska suurimman osan oppitunnista me jaksomme viitata. Me ansaitsemme lisätähden, koska kaikki olivat tehneet läksyn. Me ansaitsemme lisätähden, koska osa oppilaista myönsi heti, etteivät he olleet tehneet läksyä.*

Entä yliaktiiviset ja impulsiiviset oppilaat?

- Yliaktiivisille ja impulssiherkille oppilaille on annettu lupa liikkua. Oppilas voi siirtää 5 minuutin välein magneetin viivan puolelta toiselle.
- Oppilaan oman liikkumistilan voi rajata maalarinteipillä lattiaan merkityksellä.
- Opettajan antamia nystyräpaloja ei saa heitellä. → Nystyräpallon idea tulee opettaa lapsille.
- Nystyrätyyny on oppilaskohtainen. Jos se menee rikki, koti joutuu korvaamaan sen.
- Oman paikan kahdesta STOP-merkistä joutuu rauhoittelupulpetin ääreen – omasta kotiryhmästä yksin istumaan. Kun rauhoittuu, kotiryhmään pääsee takaisin.
- Sermitetty istumapaikka on henkilökohtainen.
- Tourette tai AD/HD ei anna lupaa kiroilla tai herjata.
- Nollatoleranssitaulukosta katsotaan tarpeen vaatiessa, lähetetäänkö nollatoleranssilappu kotiin sekä huoltajille soitetaan. → Tarvittaessa neuvottelu huoltajien ja lapsen kanssa koululle heti.

Miten käytöskoulu auttaa?

- Niin alkuopetus- kuin murrosikäiset oppilaat odottavat luokassa opiskeluvälineet valmiina ELA-tuntien alkamista samanaikais-opetuksessa.
- Oppilaat pitävät ELA-tunneista, koska niillä on selvät säännöt puhuttuna ja kuvitettuna. Opetettavat teemat ovat kuitenkin oikeinkirjoituksen harjoittelua, kielioppisääntöjen opiskelua ja kielioipin näkemisenä kielenhuollon työvälineenä = vaikeita aiheita useimmille oppilaille.
- Oppilaat istuvat tuoleillaan, ovat suoristaneet ryhtinsä, pyytävät viittamalla puheenvuoroa sekä ovat motivoituneet opiskelusta. Parhaimmillaan arvosanat ovat nousseet 5→7, 7→10.
- Luokanopettajat ovat saaneet rohkeutta vaatia oppilailta hyvää käytöstä.
- Kuvakommunikaatio ja selkokielellistäminen on levinnyt yleisopetuksen ryhmiin eli muut opettajat ovat oppineet erityispedagogisia menetelmiä.

Miten käytöskoulu auttaa?

- Lapset oppivat ja sisäistävät koulun säännöt.
- Lasten myönteinen minä-käsitys oppijana on vahvistunut.
- Oppilaat motivoituvat oppimisesta. Sytytetty flow.
- Rakennetaan onnistuvan oppilaan myönteistä minä-kuvaa.
- Itsearviointi- sekä argumentointitaidot ovat parantuneet.
- Häiriökäytöstä on saatu sammutettua ja käännettyä myönteisen oppimisen suuntaan.
- Oppilaat ovat sisäistäneet arviointikriteereitä ja ymmärtävät ne.
→ Kiinnostus käytösarvosanoja kohtaan on parantunut.
- Vertaisoppimista hyödyntämällä opitut koululaistaidot ovat siirtyneet muihin ryhmiin (transkendenssi).
- Vertaisoppimista hyödyntämällä oppilaat ovat syväoppineet vaikeita suomen ja matematiikan tavoitteita.

Entä jos sinulla on erityisluokka?

- Erityisluokanopettaja (erlo) voi edistää myös koko koulun inklusiivisen toiminnallista kulttuuria.
- Kun kuopiolaisen Luotsi-mallin mukaisesti yhdistetään yleisluokka ja erityisluokka yhteen, on luokassa aina 3 aikuista.
 - *Värikkäät oppilaamme* (Bruun & Rimpiläinen, OPH)
 - Luokkakoon suurentaminen voi hajauttamisen sijaan olla sosio-emotionaalisesti haastavempien oppilaiden kohdalla rauhoittava keino.
 - ELA pitää Mustakiven ala-asteella yhdysluokan AI-tunnit (kuvakommunikaatio, selkokielellistäminen, kirjan oppien selvitys, värien käyttö, rytmiikan ja suggestopedian hyödyntäminen, oppilaiden motiivointi, häiriökäytöksen sammuttaminen).
- Erityisluokanopettaja voi mennä mukaan oppilaskuntatoiminnan ohjaajaksi tai vanhempainyhdistyksen vetäjäksi.

Kriisikommunikaatio- ja kiinnipitokoulutus P.A.R.T.

- Aurooran sairaalakoulun apulaisrehtori, Marja-Liisa Autio, on Helsingin alueella PART-kouluttaja.
 - P.A.R.T. sopii paremmin lasten kanssa tehtävään työhön, koska se korostaa kriisikommunikaatiota ja rauhoittelua.
 - Aluksi puhutaan, rauhoitetaan itse, arvioidaan oma kehollinen viestintä, selkokielellistetään puhe (*Rauhoitu Mika.*) ja odotetaan lapsen rauhoittumista.
 - PART on lapsen ja aikuisen turvallisuuden suojelemiseksi.
 - Viimeisenä keinona käytetään kiinnipittoa. Kiinnipitoon on useita eri otteita "helpoista haastavampiin".
 - Yksin ei koskaan olla kiinnipidossa. → 2 silmät todistajina.
 - Kiinnipitotilanteet tulee raportoida kirjallisesti yhdessä sekä allekirjoittaa.
 - Kiinnipitotilanteiden jälkeen on useimmiten hyvä soittaa kotiin sekä kertoa tekensänsä lastensuojeluilmoitus.
- PART on enemmän kasvatustilanteista keskustelua kuin konkreettista kiinnipittoa. Sen avulla voi kehittää koulun huolehtimisen kulttuuria.

Oppilashuoltotyö kuuluu kaikille

- Vuosaaressa on menossa lukuvuonna 2010–2011 Hyvinvointia moniammatillisella yhteistyöllä (HYMYT) -hanke.
 - Vuosaaressa on perustettu laaja-alaisten erityisopettajien pedagoginen kahvila. → OHR-työstä korvaus, koska YT-aika ei riitä.
 - Vanhempainyhdistystoimintaa pyritään aktivoimaan koko Vuosaaressa.
 - Perheneuvolat, HUS:sin psykiatrian poli-klinikka, lastensuojelu (Itäinen perhekeskus, Vuosaaren toimipiste)

Lastensuojelutyö kuuluu kaikille

- Kunnallisessa virka-asemassa on korkeampi velvollisuus tehdä (Lastensuojelulaki 2 §)
 - Pyyntö lastensuojelutarpeen arvioimisesta tai
 - Lastensuojeluilmoitus.
- Rohkeutta lastensuojeluilmoituksen tekemiseen tarvitaan, koska kuraattorien resurssi ei riitä kaikkeen lastensuojelutyöhön (ks. Einhorn Stefan 2007. *Aidosti kiltti*. Helsinki: Otava).
- Lastensuojelu ja lastensuojelun perhetyö on parhaimmillaan paras mahdollinen tuki lapsen perheelle ja hänelle itselleen.
- Herjaamis- ja väkivaltatilanteissa poliisilta saa tärkeää apua.

Erityisopettajuus = ihmisoikeustyötä

- Oletko reflektoinut omia lähtökohtiasi? Mitä lähdet tavoittelemaan opetuksella?
- UNESCO.
 - Kasvatusta kansainväliseen ymmärtämykseen, yhteistyöhön ja rauhaan sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien opetusta koskeva suositus (Unesco 1974)
 - Rauhan-, ihmisoikeus- ja demokratiakasvatuksen yhteiset perusteet (Unesco 1995)
- Erityisopetus on mielestäni aina *ihmisoikeuksien edistämistä*.

Liity SEL ry:n jäseneksi

- Suomen erityiskasvatuksen liitto ry. (SEL) – Etelä-Suomen jäsenyhdistys (pj. Kirsi Ihalainen vuonna 2011).
- Internet: <http://www.sel.fi/sel.htm>
 - *Eryityiskasvatus*-lehti (didaktiset vinkit)
 - SEL:in opinto- ja koulutuspäivät (Oulu 2011)
 - Aluejärjestön yhteisiä tapahtumia (keilaus- ja ruokailutapahtuma 11.11.2010 jäsenille)
 - Saat uutta tietoa erityisopetuksen tilanteesta ja muutoksesta.
- Jäseneksi liittyminen on tärkeää Eryityiskasvatuksen strategian jalkautuessa opetussuunnitelmiin ja koulun käytänteisiin.
- Tiesitkö, että erityisopetusyhdistysten jäsenten lukumäärä on suorassa suhteessa vaikutusmahdollisuuksiimme OAJ:ssä sekä palkkamme nousuun?
- Jäsenmaksu: liitto 40 euroa + yhdistys 5-15 euroa = 55 euroa